

מראי מקומות- שבועות כ'

יתיישב לשון זה בברייתא. י"ל דתנא הכי קאמר, איסור שבועה, ואיסור נמי איסור נדר, כיצד, הוציאו בלשון נדר, וכו'.

(ה) א"ל רבא תריץ ואימא הכי, איזהו איסור נדר האמור בתורה, האומר הרי עלי שלא אוכל בשר, וכו'- פרש"י, כלומר האי תנא לאו במתפס בנדר איירי אלא בעיקר הנדר איירי. ומשמע מדבריו דעיקר הנדר הוא דוקא ע"י התפסה, אבל מי שאינו מתפס אי"ז מעיקר דין נדר. וכ' הר"ן (ז: בדפי הרי"ף) דאין כוונת רש"י לומר דאם אינו מתפס בדבר דאינו נדר הוא, דודאי נדר הוא אפי' בלא התפסה.

(ו) אמר שמואל, והוא שנדור ובא מאותו היום- פ"י הרמב"ן דהיינו שמת אביו ביום ראשון בשבת, והוא נדר שלא לאכול ביום ראשון שבו מת אביו, ולא דה"י הנדר באותו יום של השנה הוא מת. והוכיח דזהו הפ"י בדברי שמואל "שנדור ובא" מהא דהוכיח הגמ' בנדרים מכאן דהיכא שיש איסור והיתר בפניו, מתפס בהאיסור ולא בההיתר. דהיינו, דהאיסור שמוטל בפניו הוא היום ראשון שהוא אסור, וההיתר שמונח בפניו היינו הכמה ימי ראשון שהי' מותר לו לאכול בהם, ש"מ בעיקרו קא מתפס. וע"ז השיב הגמ', דשמואל ה"ק, והוא שנדר ובא, וממילא אין שייך בעיקרו או בהתירו, דהכל איסור הוא, דהא נדור ובא.

(ז) ואף ר' יוחנן סבר לה להא דרבא- הק' המהרש"א, איך מוכח בדברי ר' יוחנן דלא ס"ל כאב"י, הרי כבר פרש"י לעיל דאף אב"י ס"ל דהאומר איסור לא אוכל לך שבועה הוא, דהוי כאילו התפס בשבועה, וא"כ שפיר י"ל דגם אב"י מודה למה שאמר ר' יוחנן, דאיסור לא אוכל לך שבועה היא. וכ' הרש"ש דאם ר' יוחנן הי' ס"ל דמהני איסור לא אוכל לך באופן התפסה, הול"ל כן, דאמורא צריך לפרש דבריו, אע"כ מהני אף בלא התפסה. וע"ש דיש נפק"מ לדינא מהא דמהני באופן התפסה, וא"כ שפיר הו"ל לפרש דבריו,

(א) מהו דתימא לישנא דאיתקילא לי', קמ"ל- הק' תוס', ונשיילי' לכוונתו, ותי' או דאמר דכוונתו למה שהלשון משמע, א"נ דשכח מה שמכוון. וע' בריטב"א בנדרים (טז.) דכ' דכל זה רק לפי הה"א של הגמ', דלישנא הוא דאיתקילא לי', אמרי' דכיון דסתם נדרים להחמיר ופירושן להקל, שפיר יכול לפרש ולומר דה"י כוונתו לזה או לזה, אבל למסקנא, דלא אמרי' לישנא הוא דאיתקילא לי', אלא דאמרי' דודאי ה"י כוונתו לומר שאי אוכל, אז לא אמרי' דיכול לומר דבאמת ה"י כוונתו לומר שאוכל. ועל דרך זה אי' במהרש"א כאן, שהק' דלכאור' ה"י שייך ליישב הסתירה ולומר דתרווייהו מירי באומר שאוכל, אלא דכאן אמר דכוונתו לאכול וכאן אמר דכוונתו שלא לאכול, דלא אמרי' דמהני כוונתו היכא שהוא כנגד לשון בני אדם, וביאר דכאן ה"י השאלה במה ה"י מכוון לומר כלל, וכיון שכוונתו היתה לומר אוכל או אי אוכל, שוב לא אכפ"ל על כוונתו.

(ב) הכי קאמר מבטא שבועה- פרש"י, האומר מבטא ככר זו עלי כאומר שבועה שלא אוכלנו. וע' בר"ן (ז: בדפי הרי"ף, ד"ה ת"ר) דדייק מלשון רש"י דס"ל דאם אמר "שבועה" הדין הוא דהוי שבועה אפי' אם אמרה בלשון נדר, דאל"ה, איך שייך שיהי' מבטא עדיף משבועה גופא, אע"כ דגם בשבועה עצמה אם אמר ככר זו עלי בשבועה שיהי' שבועה.

(ג) רבא אמר לך, לעולם אימא לך מיתפס בשבועה לאו כמוציא שבועה מפיו דמי- ע' ברא"ש (סוף סי' א') שהביא מח' בשי' רבא, דהר"י מיגש והראב"ד סבירא להו דמה דאמרי' דלאו כמוציא שבועה מפיו דמי, היינו לענין קרבן, אבל איסורא מיהא איכא. אבל כ' דמשמע מדברי הרי"ף דרבא ס"ל דאפי' איסור ליכא במתפס בשבועה.

(ד) אסרי' דאיסור, הטילו הכתוב בין נדר לשבועה, הוציאו בלשון נדר, נדר, בלשון שבועה, שבועה- הק' הריטב"א, "קשיא לך, היאך

מדרבנן. אולם ע' בהמפרש **בנזיר** (ד). דבאמת פ' הגמ' שם דאף טעימה של קידוש הוא דין דאורייתא, וע' בתוס' שם מה שהק' עליו, ואכמ"ל.

(א) **כלפי לייא... פשיטא** - הק' הריטב"א, אם אמרי' כלפי לייא, לכאור' היינו דאם הי' מפכינן הי' א"ש מה שיש ללמוד זה מזה, וא"כ איך אמרי' דאם מפכינן פשוט הוא. וכ' דאה"נ, זהו דרך הגמ', דמעיקרא אמרי' דאם איכא למתלי זה בזה הו"ל לתלות להיפוך, ומיהו שפיר הוה ס"ל דכי מפכינן לה נמי לית בה שום צריכותא, וממילא פשיטא לן.

(ב) **פשיטא - פרש"י**, פשיטא דלוקה, דהא כתיב לא ינקה ד'. והק' הריטב"א, איך לא הזכיר הגמ' כלל הא דאביי (דהטעם הוא משום דלא ינקה), ולימא דפשיטא דלוקה מדאביי. וכ' דבאמת בבי מדרשא אדכרו ל', אלא דלא סידרו ר' אשי כאן משום דהי' רוצה להביאו בסמוך. עוד הבי בשם הר"מ הלוי דגריס פשיטא האי לאו כתיב ב' והאי לאו כתיב ב'. דהיינו, דהגמ' עכשיו ס"ל דלוקין על לאו שאין בו מעשה, ולכן לוקה על שבועת שקר, ואפי' על להבא, שבועה שאוכל ולא אכל. וע"ז הק' הגמ' פשיטא, דהיינו דפשוט הוא דלוקה גם על שוא, דאם לוקה על שקר משום דס"ל דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו, א"כ מ"ש שוא. וע"ז משני דס"ל דאף דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו, מ"מ הא י"ל דכאן גזה"כ שלא ללקות, דכתיב לא ינקה, וע"ז קמ"ל דלוקה משום דרק בידי שמים לא מנקין ל', אבל שפיר לוקין.

ומדלא עשה כן, משמע דלאו מדין התפסה הוא.

(ח) **קונמות עובר בלא יחל - פרש"י**, דלא יחל לא בא לאזהרה על שבועות להבא, דהא זה נלמד מלא תשבעו בשמי לשקר, אלא בא לאזהרת נדרים. וכ' הריטב"א דמשמע מדברי רש"י דס"ל דמי שעובר על שבועתו אינו עובר על בל יחל, וכ' דא"א לומר כן, דהא כתיב כי ידור נדר לד' או השבע שבועה וגו' לא יחל דברו, ותניא בהדיא בנדרים דעובר בל יחל גם על שבועה, ולמה אין מקשין מההיא ברייתא על ר' דימי. ולכן פ' הריטב"א (וכ"כ תוס') דר' דימי ה"ק, קונמות עובר משום בל יחל בלבד, וה"ה לשבועה שעובר על בל יחל, אלא דבא ר' דימי להוסיף דשבועה עובר גם משום לא תשבעו בשמי לשקר.

(ט) **ומאי דבר אחד, דבדיבור אחד נאמרו - כ'** הר"י מיגש דהיינו דעכשיו ס"ל להגמ' דשוא ושקר לא מיירי לענין שבועה אלא לענין עדות שוא ושקר, דבדיבור א' נאמרו וא' הן, דבדברות ראשונות כתיב לא תענה ברעך עד שקר, ובדברות אחרונות כתיב לא תענה ברעך עד שוא. אולם עוד כ' לפרש דבאמת מיירי בשבועה, דקרא א' כתיב לא תשא את שם ד' אלקיך לשוא, וכתוב א' אומר לא תשבעו בשמי לשקר. ואע"ג דקרא זו דלא תשבעו בשמי לא כתיב בעשרת הדברות, מ"מ הא אמרי' לקמן דכיון דאמרי' דשוא כתיב ב' פעמים, הוי א' מהן לשוא וא' מהן לשקר. וכיון שכן, כשאמר הקב"ה לישראל לא תשא את שם ד' אלקיך לשוא, שוא ושקר אמר להן בדבור א'. וכשאמר לו למשה באותן מ' יום שהי' בהר סיני לא תשבעו בשמי לשקר, שוא ושקר אמר להם בדבור א' [וע"ז בדיוק כוונתו בזה]. וע"ז **בריטב"א** דביאר דאף דפסוקים שבתורה מיירי לענין עדות, מ"מ אם אינו ענין לעדות, תנהו לשבועה.

(י) **נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה - ע'** בתוס' דהק' דמבואר במקום אחר דחייב קידוש אינו אלא מדרבנן. ות' דאף אם קידוש דאורייתא, מ"מ קידוש על היין אינו אלא מדרבנן, א"נ, אפי' אם קידוש על היין הוא מדאורייתא, אבל חיוב טעימה אינו אלא